

NÉVUTÓS KIFEJEZÉSEK A JÓKAI-KÓDEXBEN

HEGEDŰS VERONIKA

1. Bevezetés

Jelen előadásomban a magyar névutós kifejezések (PP) történeti szintaxisával, azon belül is a Jókai-kódex adataival foglalkozom. A Jókai-kódex mint az első hosszabb nyelvemlék fontos adatforrás többek között a szóosztály tanulmányozásában is, hiszen ebben a nyelvemlékben találunk először elegendő számú névutót, ahhoz, hogy az osztállyal kapcsolatban általánosításokat tehessünk.

A névutós szerkezetekkel kapcsolatban érdekes kérdés a névutók státusza: az egyértelműen névutói státuszú elemeken kívül vannak olyanok, amelyek raggá válnak az írásos korszak elején, míg más elemek ekkoriban válnak tartalmas lexikai elemekből (főleg főnevekből) névutóvá (Sebestyén, 2002). Először a Jókai-kódexben jelennek meg a *-nak/-nek* ragos birtokos szerkezetekkel analóg felépítésű névutós szerkezetek, melyek szabad váltakozásban jelennek meg a maihoz hasonló felépítésű névutós kifejezésekkel.

Az adatok alapján a következő állításokat teszem a névutós kifejezések szerkezetéről: (i) Egyes „névutók” valójában egy köztes kategóriához tartoznak, ez a már más nyelvek hasonló szerkezeteire javasolt AxialPart (kategória, amely a szintaktikai szerkezetben a DP és a PP között foglal helyet (Svenonius, 2006)). (ii) bizonyos helyzetviszonyító főnevek elveszítvén lexikai tulajdonságaikat a grammatikalizáció útjára lépnek, és az AxialPart kategórián keresztül névutóvá válnak. (iii) Az AxialPart kategóriához tartozó elemek főnévi jellege még nem homályosult el teljesen, így kaphatnak birtokos személyragot, de már nem teljes értékű főnevek ezekben a szerkezetekben. A grammatikalizációs elemzés számot ad a névutók kettős viselkedéséről, anélkül, hogy azt felteteleznél, hogy ezek az elemek kivételesek, és más nyelvek köztes kategóriához hasonlóan helyezi el őket a PP-k szerkezetében.

2. Az adatok

Már a korai nyelvemlékekeben is megjelennek a névutók, sőt egyes névutók már a raggá válás útján járnak, míg mások ekkor vannak kialakulóban. A raggá váló névutók alakja redukálódik, és egyre következetesebben részt vesznek a magánhangzó-harmóniában. Raggá váló névutó például a *balól/belől*, amely a mai *-ból/-ből* rag őse (Sebestyén, 2002).¹

¹ Rövidítések: HBK = Halotti Beszéd és Könyörgés; JókK = Jókai-kódex; KTSz = Königsbergi Töredék és Szalagjai; ÓMS = Ómagyar Mária Siralom; INE = inessivus; BIRT = birtoklás

- (1) a. JókK 060/17 kezebelew
 b. JókK 028/14 parisbalol
 c. JókK 053/06 azbalol
 d. JókK 049/24 Afifyabelew (nincs illeszkedés!)
 e. JókK 043/18 az langbol (rövidült alak)

Csakúgy, mint a későbbi korokban (így ma is), vannak elemek, amelyek első pillantásra valahol a ragos névszó és a névutó között helyezkednek el: nem egyértelműen funkcionális elemek, de nem is teljes értékű főnevek a szerkezetekben. Ilyen például a közel (Sebestyén, 2002)

- (2) JókK 111/17 kewzel affyhoz

Más elemeket egyértelműen a névutók közé szokás sorolni, mivel az osztály jellemző tulajdonságait mutatják. Az első emlékek adatai között a birtokos szerkezetből fejlődött névutók mindig jelöletlen névszóhoz vagy névmáshoz járulnak (Benkő, 1980).

- (3) a. HBK: vilagbele; fcine eleut; iov felevl; uimadfagucmia; nugulmabeli;
 timnucebelevl
 b. KTSz mvnybe[le]; Betle[hembele]; mogzotbelevl; agbe[le]vl
 c. ÓMS buabeleul

A Jókai-kódex a szóosztály számos elemét tartalmazza. Azután, hogy a birtokos szerkezetekben megjelenik a birtokos jelző *-nak/-nek* ragos használata², a Jókai-kódexben megjelennek a kétszeresen jelölt birtokos szerkezet mintájára a kétszeresen jelölt névutós kifejezések is (Zsilinszky, 1991; Sebestyén 2002).

- (4) a. JókK 122/14 keues bezed vtan
 b. JókK 025/23-24 e3 bezedeknec vtana
 (5) a. JókK 148/05 ky ellen
 b. JókK 017/04-05 ewangeliumnac es regulanak ellene
 (6) a. JókK 084/23 az baratoknak aztala elewt
 b. JókK 084/26 baratoknak elewtte
 (7) a. JókK 114/20 Sokak felet
 b. JókK 079/24 mendennek felette
 (8) a. JókK 059/03 ott allo neppek kewzt

² Korompay (1991) szerint az ősmagyar kor végén jelenik meg a szerkezet maga a nyelvben, és valóban már a legrégebbi emlékekben is találunk rá példát (HB: *halalnec efpuculnec feze*).

- b. JókK 077/06 Predicatoroknak kewzewtte
- (9) a. JókK 049/25 ewrdewgmyat
- b. JókK 036/06 ewnmaga es egýebeknek myatta

Mint azt a (4)-(9) példák mutatják ugyanaz a névutó megjelenhet mind ragtalan vonzattal, mind *-nak/-nek* ragos főnév mellett a szövegben. Az (a) példák a jelöletlen (hagyományos) szerkezeteket mutatják, a (b) példák pedig a datívuszi ragos főnevet követő egyeztető morfémát tartalmazó névutós szerkezeteket. Ez utóbbiak a jelölt birtokos szerkezetekkel egyforma felépítésűek.

Benkő (1980) megemlíti, hogy a *-nak/-nek* ragos főnévvel álló névutós szerkezetek keletkezését a névmási komplementummal álló P-k jelölt voltára szokás visszavezetni, azaz az *ő előtte* típusú szerkezetek mintájára alakult ki a *ház előtte* majd a *háznak előtte* szerkezet, teljesen a birtokos szerkezetek analógiájára. Megjegyzi azonban, hogy ez kevésbé valószínű analógia, ugyanis a *ház előtte* szerkezetre elenyészően kevés példát találunk a szövegekben. Benkő szerint a *-nak/-nek* ragos birtokos szerkezet térnyerése és a „túljelöltségre” törekvés áll a háttérben. A kettős jelöltség „áthatol a birtokviszonyt a nyelvérzék számára még többé-kevésbé tükröztető jelöletlen névutós szerkezetekbe is” (Benkő, 1980, 286). Ez a megfigyelés azonban még nem ad számot arról, hogy mi a névutók státusza ezekben az adatokban.

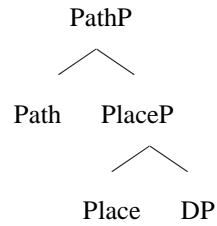
Zsilinszky (1991: 453) szerint amint megjelennek és elterjednek a jelölt birtokos jelzöt tartalmazó birtokos szerkezetek, „számolni lehet a birtokos szerkezet mintáját követő névutós szerkezetekben is az alakí variánsok megjelenésével”. Ez azonban nem szükségszerűen van így. Ha a névutó más kategória (legyen az lexikális vagy funkcionális kategória), akkor nem kell a főnévhez hasonló viselkedést mutatnia, sőt az a meglepő, ha főnévhez hasonlóan viselkedik, még akkor is, ha történetileg arra vezethető vissza.

Az adatokat végignézve azt találjuk, hogy a jelölt szerkezetek szabad váltakozást mutatnak a jelöletlen névutós szerkezetekkel (Zsilinszky, 1991), nincs valamilyen speciális környezet, ahol megjelenének (l. a (4)-(9) példákat). Azt is megfigyelhetjük, hogy a raggá redukálódó névutók (mint pl. a *balól/belől*) nem vesznek részt a jelölt szerkezetekben (Sebestyén, 2002).

3. A névutós frázisok szerkezete

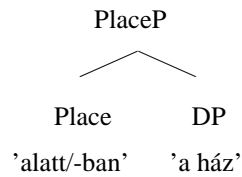
Az utóbbi évtizedben a generatív nyelvészeti tanulmányokban kialakulóban van egy konszenzus, mely szerint a névutós frázisok szerkezete meglehetősen komplex lehet: különböző pozíciókat kell megkülönböztetnünk, hogy az összetett adpozíciókat és a szórendi lehetőségeket meg tudjuk ragadni (Van Riemsdijk, 1990; Koopman, 2000; Den Dikken, 2003). A legtöbb tanulmány a lokatív PP-kkel foglalkozik, és megállapítják, hogy szerkezetileg minimálisan különbséget kell tenni a helyjelölő Place/Hely és az irányjelölő Path/Irány között.

(10)

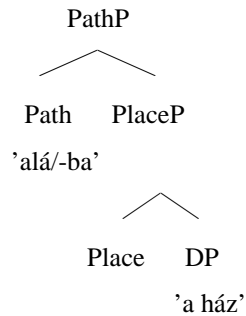

A magyar PP is leírható ezzel a szerkezettel (Hegedűs, 2006). A névutók és a ragok szintaktikailag nem különböznek egymástól (É. Kiss, 2002 etc., de kontra Maráczy 1989). Hegedűs (2006) és Asbury *et al.* (2007) amellet érvelnek, hogy a ragos névszóval járó névutók és az igekötők is a P kategóriához tartoznak (kontra É. Kiss, 1999, aki a ragos vonzattal járó elemeket nem tartja névutónak), és beilleszthetők a kiterjesztett PP szerkezetébe.

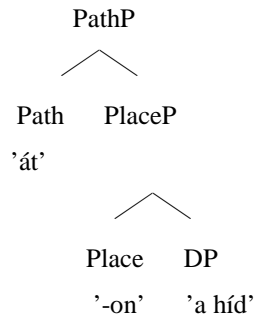
(11) a.

b.

c.

Ha a P (adpozíció, itt: névutó) és a főnév vagy kategoriálisan különböznek egymástól, vagy a P a főnév kiterjesztett funkcionális projekciójához tartozik, akkor nem várunk a birtokos szerkezethez hasonló adatokat a PP-től, azt várjuk, hogy a főnév lehet datívuszos birtokos szerkezetben, a névutó viszont nem.

Az ómagyar kori (és későbbi) adatokra többféle elemzést is javasolhatunk:

- (i) Mondhatjuk, hogy ezekben az esetekben két lexikai elem van: *után* (névutó), *után* (főnév); *mellett* (névutó), *mellett* (fn). Vagyis azokban az esetekben, amikor birtokos szerkezetben jelenik meg az elem, akkor főnévként vesszük ki a lexikonból, amikor pedig 'rendes' névutóként viselkedik, akkor névutóval van dolgunk. Ez ellen a megoldás ellen szól, hogy ezek a birtokosszerű névutók más tekintetben nem viselkednek főnévként (nem módosíthatók, nincsenek előttük névelők/kvantorok).
 - (ii) Mondhatjuk, hogy ezek még mind birtokos szerkezetek, vagyis azok az elemek, amelyek megjelenhetnek *-nak/-nek* ragos főnévvel és birtokos személyraggal, még nem grammatikalizálódtak. Ez azt jelentené, hogy a variációt mutató elemek egyáltalán nem névutók. Ebben az esetben azonban az eredetileg helyragos főnévnek teljesen transzparensnek kellene lennie, vagyis például az *után* esetében a lokatív *-n* ragon belüli birtokos ragnak is transzparensnek kellene lennie a szerkezetben. Az *után* névutó azért különösen érdekes ebből a szempontból, mert az *-á* morféma eredetileg birtokos személyrag volt, tehát megakadályozhatná újabb birtokos személyrag hozzáadását a szerkezethez. Ezzel szemben azt találjuk, hogy az *után* „névutó” újabb birtokos személyragot kap a (már nem transzparens) lokatív *-n* ragon kívül (ez azt mutatja, hogy a belső szerkezet már elhomályosult).
- (12) a. JókK 150/16 zent ferencznek vtana
b. JókK 76/17 Annakutanna
- (13) a. (én) után-am vs. az én ut-am-on
b. annak után-a vs. Jánosnak az asztal-á-n
- (iii) Lehetséges az is, hogy ezek az elemek névutók, de néha/opcionálisan datívuszi vonzattal járnak (ez felelne meg Sebestyén (2002) felvetésének). Ebben az esetben azonban nemcsak a

lexikai elemeket duplázunk esetleg feleslegesen, de azt is feltételeznünk kell, hogy a datívuszi vonzattal járó névutók (nagyreszt) eltűntek a nyelvből.³

- (iv) Az is lehetséges, hogy ezek az elemek névutók, de a birtokjelölt PP és a birtokos NP különböző szerkezettel járnak. Vagyis mégis lehetséges birtokos jelölés a PP-n. Ehhez a gondolatmenethez tartozik, bár valamelyest eltér tőle az a megoldás, amely ezeket az elemeket a főnév és a P közé eső átmeneti kategóriába sorolja be. Egy ilyen elemzés lehetőségét nyújtja az az elképzelés, amely szerint bizonyos főnevek speciális szerepűek lehetnek a nyelvben, és ez megnyilvánul a szintaktikai viselkedésükben.

Svenonius (2006) amellett érvelt, hogy feltételeznünk kell egy projekciót, amelyet ő Axial Parts-nak hív (a frázist pedig AxPartP-nek; szó szerint „tengelyes rész”, de leginkább a magyar „helyzetviszonyító” megjelölés illik rájuk). Azok az elemek kerülhetnek ide, amelyek „régiokat” azonosítanak. Amellett érvel, hogy számos nyelvben a különböző „régio” jelölő vagy helyzetviszonyító elemek viselkedésüket tekintve valahol a főnevek és az adpozíciók⁴ között helyezkednek el. Az AxialPart tehát köztes kategória a főnév és a P között, és a funkcionális szekvenciában is a kettő között foglal helyet.

Svenonius (2006) olyan angol példákat vesz számításba, mint az *in front of* 'előtt', és a (14a) és (14b) közötti különbségeket tárgyalja.

- (14) a. There was a kangaroo in front of the car.
ott volt egy kenguru INE elülső.rész BIRT az autó
'Egy kenguru volt az autó előtt.'
- b. There was a kangaroo in the front of the car.
ott volt egy kenguru INE az elülső.rész BIRT az autó
'Egy kenguru volt az autó elejében.'

A (14a) szerkezetben a *front előtt* nincs névelő, az ilyen példákban a *front 'elülső rész'* nem tehető többes számba, és nem állhat előtte jelző, viszont az egész PP módosítható mértékhatározóval. Továbbá a főnév helyettesíthető névmással és elmozoghat (azaz megjelenhet a frázis többi részétől távol is a mondatban), míg az AxialPart nem.

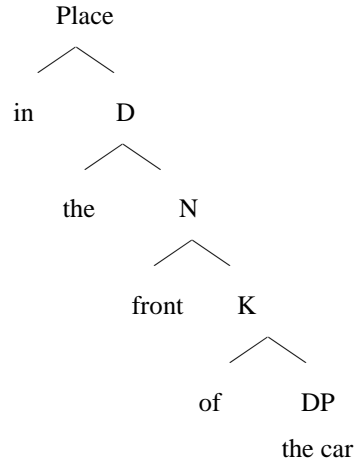
³ "Nagyreszt", mert érvelhetnénk amellett, hogy ezeket a névutókat találjuk a vonzatuktól elmozgatva a *János utána-futott a busznak* típusú mondatokban (már amennyire ezek produktívak). Azonban ha így akarnánk érvelni, akkor magyarázattal kell szolgálnunk, hogy miért kötelező kiemelni a névutót ezekben a szerkezetekben (a *János a busznak utána futott* szórendű mondatok nem grammatikusak), míg az ómagyar jelölt esetekben egymás mellett állhatott a *-nak/-nek* ragos vonzat és a névutó.

⁴ A nyelvtől függően pre- vagy posztpozíciók.

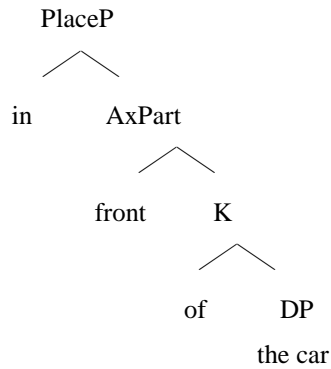
- (15) a. *There were kangaroos in fronts of the cars.
ott voltak kenguruk INE elülső.részek BIRT az autók
`*Kenguruk voltak az autók előttei.'
- b. *There was a kangaroo in smashed-up front of the car.
ott volt egy kenguru INE összetört elülső.rész BIRT az autó
`*Egy kenguru volt az autó összetört előtt.'
- c. There was a kangaroo 2 meters in front of the car.
ott volt egy kenguru 2 méterek INE elülső.rész BIRT az autó
`Egy kenguru volt két méterrel az autó előtt.'
- d. *There was a kangaroo in front of the car, but the koala wasn't in it.
ott volt egy kenguru INE elülső.rész BIRT az autó de a koala nem.volt INE az
`*Egy kenguru volt az autó előtt, de a koala nem volt azott.'
- e. *It was front of the car that the kangaroo was in.
az volt elülső.rész BIRT az autó hogy a kenguru volt INE
`*A kenguru ELŐTT volt az autó. = ?A kenguru ELŐTTE volt az autónak.'
- (16) a. There were kangaroos in the fronts of the cars.
ott voltak kenguruk INE az elülső.részek BIRT az autó
`Kenguruk voltak az autók elejében.'
- b. There was a kangaroo in the smashed-up front of the car.
ott volt egy kenguru INE az összetört elülső.rész BIRT az autó
`Egy kenguru volt az autó összetört elejében.'
- c. *There was a kangaroo 2 meters in the front of the car.
ott volt egy kenguru 2 méterek INE az elülső.rész BIRT az autó
`*Egy kenguru volt az autó 2 méterre az elejében.'
- d. There was a kangaroo in the front of the car, but the koala wasn't in it.
ott volt egy kenguru INE az elülső.rész BIRT az autó de a koala nem.volt INE az
`Egy kenguru volt az autó elejében, de a koala nem volt benne.'
- e. It was the front of the car that the kangaroo was in.
az volt az elülső.rész BIRT az autó hogy a kenguru volt INE
`A kenguru AZ ELEJÉBEN volt az autónak.'

A két példához a (17) és (18) alatti szerkezetek rendelhetők. Mindkét esetben feltételezzük, hogy az angolban a birtokos *of* egy KaseP/EsetP feje, de az egyik esetben a KaseP egy főnév komplementuma, míg a másikban egy AxialPart elem vonzata, és az AxialPart felett közvetlenül egy helyhatározói PP (PlaceP) van. Az *in* mindkét esetben a PlaceP fejében helyezkedik el.

(17)

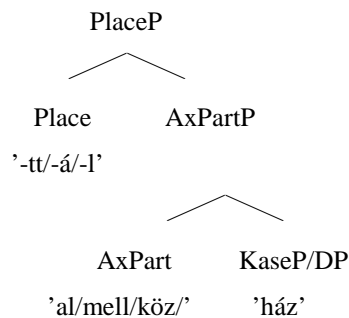
(18)

Vagyis az egyik esetben egy „átlagos” birtokos szerkezettel van dolgunk, míg a másik esetben (az *in front of* 'előtt' esetében) a *front* egy AxialPart, azaz átmeneti kategória a főnév és a P között, ez magyarázza a különböző disztribúciós tulajdonságokat.

A magyar jelöletlen birtokos szerkezetben kialakult névutók szemantikilag teljesen megfelelnek a Svenonius (és korábban Jackendoff) által AxialPart kategóriának tartott elemeknek. Ide tartoznak többek között az *al-*, *mell-*, *fel-*, *bel-*, *el-*, *mög-*, *köz-* stb. ősi főnevek, melyek a legrégebbi névutóink helyhatározói ragokkal ellátott alapszavai. Történetük egy pontján az előbbiekhöz hasonló szerkezetet rendelhetünk hozzájuk.

(19)

A helyzetviszonyító főnevek (Kiss–Pusztai, 2000) beilleszthetők az AxPart alá is a szerkezetben, ha a nyelv szinkrón állapotát nézzük; illetve történetileg ezek a főnevek elveszíthetik bizonyos főnévi tulajdonságaikat és viszonyzó voltak kerül előtérbe (Sebestyén, 1965). A történeti változás tehát $N \rightarrow AxPart \rightarrow P$, azaz grammatikalizáció, ahol a lexikai elemből (fél)funkcionális elem lesz.⁵

A 2. részben tárgyalt adatokat úgy elemezhetjük ezen feltételezések mellett, hogy az ómagyar korban a „névutók” egy része (még) AxPart, azaz a főnévi jellege még nem homályosult el teljesen, de már nem teljes értékű főnév (nincs módosítója, determinánsa, kötött a szórend). Ezekből a tulajdonságokból következik, hogy az AxialPart kaphat birtokos személyragot (hiszen még nem igazán névutó, azaz még nem grammatikalizálódott teljesen), de az ilyen frázis belső felépítése nem azonos a birtokos szerkezettel, mert az elem már nem főnévként része a szerkezetnek.⁶

Ilyen átmeneti elemek a nyelv bármely szakaszában megjelenhetnek, és a kétes besorolású névutók/ragos főnevek azt mutatják, hogy meg is jelennek (*nevében, helyében*, stb.).⁷ Azt is mondhatjuk, hogy a raggá vált névutók már a P (többnyire a Place vagy Path) alatt generálódnak, azaz már nincsenek főnévi tulajdonságaik. Mint azt Sebestyén (2002) megfigyelését követve korábban említettem, ezek az elemek nem is vesznek részt a birtokos szerkezetes váltakozásban.

Az analógiának is van szerepe ebben a váltakozásban. Amint elterjed a kétszeresen jelölt birtokos szerkezet az írott szövegben, a váltakozás a névutós kifejezésekben is megjelenik. Ez kétségtelenül a birtokos jelöltségének analógiás hatása, hiszen korábban nem voltak kétszeresen jelölt névutós szerkezetek sem, sőt nagyrészt azok a névutók vesznek részt a váltakozásban, amelyek jelöletlen birtokos szerkezetben alakultak ki (vagyis kezdtek grammatikalizálódni). A „jelöltségre törekvés” és az analógia nyomása azonban hiábavalóak lennének, ha a PP-k belső felépítése és a P-k még részben főnévi jellege (azaz AxialPart voltak) nem tenné lehetővé a birtokosi jelölést. Azokban a szerkezetekben, ahol nem főnévi jellegű a grammatikalizálódóban lévő elem, a jelöltség és az analógia nyomásának nincs módja érvényesülni.

Előnye ennek az elemzésnek, hogy le tudja írni a történeti változást és a nyelv egyes szinkrón állapotait is. Történetileg az a változás, hogy a főnévből AxialPart majd P lesz, minden szempontból megfelel a grammatikalizáció általános tulajdonságainak, hiszen egy tartalmas lexikai elemből (fél)funkcionális elem lesz, amely a szintaktikai reprezentációban is egy (fél)funkcionális fejből való generálást jelent. A nyelv valamely szinkrón állapotában pedig bizonyos elemek ellentmondó tulajdonságokkal rendelkeznek és átmeneti kategóriaként viselkednek.

További fontos előny az, hogy az olyan adatok mint *háznak előtte* természetes elemzést kapnak. Nem véletlenszerűen kialakult szerkezetekről van ugyanis szó az ilyen példákban, hanem a

⁵ A P kategória lexikális vagy funkcionális volta nem egyértelmű (l. Van Riemsdijk 1990 etc. a némettel kapcsolatban), én azt feltételezem, hogy nem félfunkcionális elemek.

⁶ Ez magyarázhatja a *ház előtte* típusú példák hiányát, de ennek részletei még homályosak.

⁷ Ez az elemzés nem ad magyarázatot a nem főnévi eredetű névutók kialakulására, de mivel azok nem vesznek részt a tárgyalt szabad váltakozásban, elemzésük nem is volt jelen előadás elsődleges célja.

grammatikalizációs folyamat adta lehetőségek megjelenéséről a nyelvben. Az, hogy ez az átmeneti állapot mennyire stabil, akár elemekként is különböző lehet, de a szerkezet adta lehetőségek jól körülhatároltak.

4. Összegzés

Az ómagyar korban a kettősen jelölt birtokos szerkezet analógiájára egyes névutók is megjelennek datívuszos vonzat mellett egyeztető morfémával. Ezek a névutók valamennyire még őrzik főnévi tartalmukat, de már nem igazi főnevek, azaz a birtokos kifejezésektől különböző szerkezetet kell hozzájuk rendelnünk. Egy ilyen elemzés az AxialPart kategóriát tartalmazó szerkezet, mely hasznosnak tűnik több nyelv főnév és P közötti átmeneti elemeinek elemzésére is, vagyis egyrészt az átmeneti kategóriák megragadására, másrészt történeti változások leírása is alkalmas.

Az AxialPart-ot tartalmazó névutós kifejezések pontos szerkezete és viseledése több kérdést is felvet, ezek kidolgozása és a következő nyelvmlékek adatainak vizsgálat a következő feladat.

HIVATKOZÁSOK

- Asbury, Anna, Berit Gehrke, and Veronika Hegedűs 2007: One size fits all: Prefixes, particles, adpositions and cases as members of the category P, In Cem Keskin szerk.: *UiL OTS Yearbook 2006*, 1–17.
- Benkő Loránd 1980: *Az Árpád-kor magyar nyelvű szövegeimlékei*, Budapest: Akadémiai Kiadó
- Den Dikken, Marcel 2003: *On the syntax of locative and directional adpositional phrases*, előadás, LOT Winter School 2003 University of Amsterdam.
- É. Kiss, Katalin 1999: Mi tartozik a névutók osztályába?, *Magyar nyelvjárások* 37, 167–172.
- É. Kiss Katalin 2002: *The Syntax of Hungarian*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Hegedűs Veronika 2006: Hungarian spatial PPs. *Nordlyd, Tromsø Working Papers in Language & Linguistics* 33/2 (Special Issue on Adpositions, Peter Svenonius szerk.), 220–233. University of Tromsø: Tromsø. <http://www.ub.uit.no/baser/nordlyd/>.
- Kiss Jenő – Pusztai Ferenc 2003: *Magyar nyelvtörténet*, Budapest: Osiris Kiadó.
- Koopman, Hilda 2000: Prepositions, postpositions, circumpositions, and particles. The structure of Dutch PPs. In *The Syntax of Specifiers and Heads. Collected Essays of Hilda J. Koopman*, London/New York: Routledge, 204-260.
- Korompay Klára 1991: A névszóragozás. In Benkő Loránd szerk., *A magyar nyelv történeti nyelvtana I. A korai ómagyar kor és előzményei*, Budapest: Akadémiai Kiadó, 284-318.
- Marác László 1989: *Asymmetries in Hungarian*, Rijksuniversiteit Groningen: PhD disszertáció.
- Riemsdijk, Henk van 1990: Functional prepositions, In Harm Pinkster – Inge Genee szerk., *Unity in Diversity: Papers Presented to Simon C. Dik on his 50th birthday*, Dordrecht: Foris, 229-241.
- Sebestyén Árpád 1965: *A magyar nyelv névutórendszere*. Budapest: Akadémiai Kiadó.
- Sebestyén Árpád 2002: *A névutók állománya és rendszere a Jókai-kódexben (1372u.)*, Debrecen.
- Svenonius, Peter 2004: Spatial prepositions in English, kézirat, University of Tromsø: <http://ling.auf.net/lingBuzz/000001>.

- Svenonius, Peter 2006: The Emergence of Axial Parts, *Nordlyd: Tromsø Working Papers in Linguistics*, 33/1 (Special issue on Adpositions, Peter Svenonius and Marina Pantcheva szerk.), CASTL, Tromsø, 49-77. <http://www.ub.uit.no/munin/nordlyd/>
- Zsilinszky, Éva 1991: A névutók, In Benkő Loránd szerk., *A magyar nyelv történeti nyelvtana I. A korai ómagyar kor és előzményei*, Budapest: Akadémiai Kiadó, 442-460.